EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 09 11
COM(2024) 402 final

KOMISIJOS METINĖ APŽVALGA

Valstybių narių metinių veiklos ataskaitų dėl eksporto kreditų metinė apžvalga pagal Reglamentą (ES) Nr. 1233/2011

1. Įvadas

Ši 2022 m. veiklos, susijusios su oficialiai remiamais eksporto kreditais, metinė apžvalga rengiama pagal 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1233/2011 dėl tam tikrų gairių taikymo oficialiai remiamiems eksporto kreditams. Ataskaitoje apžvelgiama su oficialiai remiamais eksporto kreditais susijusi veikla, kurią vykdo valstybių narių eksporto kreditų agentūros (EKA), ir ji parengta remiantis valstybių narių Komisijai teikiamose metinėse veiklos ataskaitose pateikta informacija, taip pat pagal Reglamentą. Ataskaitos rengiamos naudojant standartinį šabloną (dar vadinamą kontrolinio sąrašo šablonu), kuris ilgainiui buvo peržiūrėtas ir papildytas. Šablonas, kurį valstybės narės naudojo savo 2022 m. ataskaitoms, taikomas nuo 2020 ataskaitinių metų ir jį įtraukta papildoma informacija, susijusi su žmogaus teisėmis, klimatu ir aplinkos apsauga, palyginti su ankstesne versija. Nuo 2023 ataskaitinių metų taikoma nauja šablono versija, pagal kurią bus galima atlikti su klimatu susijusią oficialiai remiamų eksporto kreditų veiklos pagal sektorius peržiūrą.

2. Gautos 2022-ųjų kalendorinių metų metinės veiklos ataskaitos

2022 m. oficialiai remiamus eksporto kreditus, kuriems taikomas Susitarimas dėl oficialiai remiamų eksporto kreditų, teikė dvidešimt valstybių narių: Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Estija, Ispanija, Italija, Kroatija, Lenkija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija ir Vokietija. 2022 m. metines veiklos ataskaitas pateikė visos valstybės narės.

Likusios valstybės narės – Airija, Bulgarija, Graikija, Kipras, Latvija, Lietuva ir Malta – patvirtino, kad jos ataskaitiniais metais oficialiai remiamų eksporto kreditų neteikė.

3. Metinių veiklos ataskaitų analizė

(a) Bendroji informacija

2022 m. dvidešimt oficialiai remiamus eksporto kreditus teikusių valstybių narių buvo grynojo draudimo teikėjos, t. y. eksporto kreditus teikė garantijų ir (arba) draudimo produktų forma. Trylika iš tų valstybių narių (Belgija, Čekija, Danija, Ispanija, Italija, Kroatija, Lenkija, Prancūzija, Slovakija, Suomija, Švedija, Vengrija ir Vokietija) taip pat teikė oficialią finansavimo paramą, t. y. tiesiogiai finansavo arba refinansavo komercines paskolas eksporto sandoriams arba teikė palūkanų normų subsidijas. Kelios valstybės narės (Austrija, Vengrija, Portugalija, Lenkija, Ispanija) praneša teikusios sąlygotąją pagalbą – lengvatinės formos eksporto kreditus, reglamentuojamus pagal EBPO susitarimą.

Susitarimu dėl oficialiai remiamų eksporto kreditų ir EBPO rekomendacijomis, kaip mažinti riziką, susijusią su oficialiai remiamais eksporto kreditais, užtikrinamas praktikos suderinimas visoje ES. Tačiau pagal šią sistemą vyriausybės formuoja savo politiką. Dauguma EKA ne tik vadovaujasi EBPO gairėmis, bet laikosi ir papildomų taisyklių, pavyzdžiui, dėl nacionalinio ir vietos turinio, ir griežtesnių standartų, be kita ko, atitinkančių jų nacionalinę politiką ir tarptautinius įsipareigojimus, visų pirma dėl klimato apsaugos. Kai kurios EKA yra pasirinkusios siūlyti konkretiems sektoriams arba konkretiems tikslams pritaikytas programas. Taip gali būti atsižvelgiama į atskirų sektorių susitarimų pagal Susitarimą specifiškumą, bendrojo draudimo struktūras ar strategines kryptis.

Įvairių ES EKA organizacinė struktūra yra nevienoda, skiriasi ir jų siūlomos draudimo aprėpties valdymas. Visose valstybėse narėse oficialiai remiamų eksporto kreditų valdymo veiklą vykdo daugiau kaip dvidešimt šešios įstaigos – viešosios agentūros arba valstybės įgaliotos ir jos prižiūrimos privačios įmonės. Jų sąrašas pateikiamas 1 priede. Valstybės narės,

teikiančios draudimo ir finansavimo paslaugas, paprastai turi įsteigusios specialią instituciją, kuri kartais vadinama EXIM (eksporto ir importo) banku.

(b) Oficialios paramos dydis

Metinėse veiklos ataskaitose pateikiama atitinkama finansinė informacija apie EKA suteiktą oficialią paramą pagal valstybių narių atitinkamas nacionalines teisines sistemas ir organizacines struktūras. Komisija neturi pastabų dėl 2022 m. metinių veiklos ataskaitų finansinių aspektų.

Kalbant apie oficialią paramą grynojo draudimo forma, toliau pateiktoje lentelėje nurodyti didžiausių ES paramos teikėjų 2022 m. gruodžio 31 d. nominaliosios rizikos pozicijos suvestiniai duomenys:

1 lentelė. Oficiali parama grynojo draudimo forma 2022 m. (mlrd. EUR) **Daugiausia paramos skiriančios šalys ES pagal nominaliosios rizikos pozicijos suvestinius duomenis**	
Bendra grynojo draudimo pozicija ES	*350*
Vokietija	83
Italija	72
Prancūzija	66
Švedija	38
Nyderlandai	28

Kalbant apie oficialią finansavimo paramą, toliau pateiktoje lentelėje pateikti didesnių ES paramos teikėjų 2022 m. gruodžio 31 d. oficialiai remiamų paskolų portfelio nominaliosios vertės duomenys:

2 lentelė. Oficiali parama oficialios finansavimo paramos forma 2022 m. (mlrd. EUR) **Daugiausia paramos skiriančios šalys ES pagal oficialiai remiamų paskolų portfelio nominaliosios vertės duomenis**	
Visas paskolų portfelis ES	*92*
Italija	38
Vokietija	16
Prancūzija	15
Švedija	8
Suomija	8

Pastaba. 1 ir 2 lentelėse pateikti skaičiai neturėtų būti sumuojami. Skiriasi priemonių pobūdis, be to, ta pati valstybė narė tą patį eksporto sandorį gali remti tiek tiesioginio finansavimo, tiek grynojo draudimo forma.

(c) Pavojaus aplinkai valdymas

EBPO rekomendacijoje dėl bendrųjų oficialiai remiamų eksporto kreditų ir aplinkos principų bei socialinio išsamaus patikrinimo nustatyti bendrieji išsamaus patikrinimo aplinkos srityje principai. Rekomendacijos laikosi visos ES valstybės narės ir pagal ją nustato ir mažina galimą poveikį ir riziką, susijusius su oficialios paramos paraiškomis. Ši rekomendacija grindžiama nusistovėjusiais standartais, kaip antai Tarptautinės finansų korporacijos aplinkos ir socialinės veiklos standartais, Pasaulio banko grupės aplinkos, sveikatos ir saugos gairėmis, Pasaulio banko apsaugos priemonių politika ir Pasaulio banko aplinkos ir socialiniais standartais. Rekomendacija aprėpia pagrindinius aplinkosaugos klausimus: išlakas, įskaitant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, efektyvų išteklių naudojimą, atliekų

tvarkymą, triukšmą ir vibraciją, pavojingų medžiagų tvarkymą, poveikį ekosistemoms, biologinės įvairovės apsaugą ir intensyvų gamtos išteklių naudojimą. Į ją taip pat įtraukti avarinės parengties ir reagavimo reikalavimai, kad projekto savininkas galėtų tinkamai reaguoti į nelaimingus atsitikimus ir avarines situacijas, siekiant išvengti poveikio aplinkai ir jį sušvelninti.

ES EKA išsamaus patikrinimo politika ir rizikos vertinimo procedūros iš esmės grindžiamos rekomendacija, net jei ši rekomendacija atlieka neišskirtinį vaidmenį, o politika taip pat grindžiama kitais standartais ir ES *acquis*. Visos oficialiai remiamus eksporto kreditus teikiančios valstybės narės praneša, kad jos laikosi rekomendacijos aplinkosaugos aspekto ir kad tai yra neatsiejama jų išsamaus patikrinimo ir rizikos valdymo sistemų bei sprendimų priėmimo proceso dalis. *Ex ante* vertinimo procedūros priklauso nuo konkrečios paraiškos gauti oficialiai remiamą eksporto kreditą rūšies, dydžio ir kategorijos. Nustatoma, klasifikuojama ir vertinama rizika ir ji gali turėti įtakos tinkamumui gauti paramą. Visos ES EKA patvirtino patikrinusios visas paraiškas gauti oficialiai remiamus eksporto kreditus, siekdamos nustatyti, ar reikalinga aplinkosaugos analizė.

Pagal rekomendaciją EKA, atsižvelgdamos į galimą neigiamą poveikį aplinkai, šias paraiškas turi suskirstyti į tris rizikos kategorijas: didelės rizikos (A kategorija), vidutinės rizikos (B kategorija) arba mažos rizikos (C kategorija). Daugelis valstybių narių praneša, kad rekomendaciją taiko plačiau, nei numatyta pagal jos taikymo sritį. Tai apima visų sandorių, įskaitant tuos, kurių remiamos dalies vertė yra mažesnė nei 10 mln. SST ir kurie iš esmės nebūtų įtraukti į tikrinimo etapą, klasifikavimą. Valstybės narės praneša, kad pagal rekomendacijos 18 straipsnį buvo atliktas visų A kategorijos paraiškų, dėl kurių EKA pateikė galutinį įsipareigojimą, poveikio aplinkai ir socialinio poveikio vertinimas (PASPV). Kalbant apie B kategorijos paraiškas, valstybės narės praneša, kad visi pareiškėjai pateikė pakankamai informacijos apie atitinkamą projekto poveikį aplinkai pagal rekomendacijos 19 straipsnį. EKA pranešė, kad, prieš priimdamos sprendimą teikti paramą A arba B kategorijos projektams, jos visais atvejais vertino informaciją, gautą atlikus sandorių patikrą ir peržiūrą. Atitinkama informacija buvo gauta iš PASPV ataskaitų, taip pat surinkta naudojantis EKA paraiškų formomis ir klausimynais, atliekant dokumentų tyrimus, apsilankymus vietoje, naudojantis išorės konsultantų atliktais tyrimais ir palaikant tiesioginius ryšius su pareiškėjais.

Valstybės narės nepranešė apie nuolatinio reikalavimų nesilaikymo atvejus, nors nedidelių pažeidimų, kaip antai praleistų terminų pateikti informaciją ar ataskaitą, pasitaikė. Reikalavimų nesilaikymo atvejai sprendžiami kartu su projekto rėmėjais, parengiant taisomuosius veiksmus ir poveikio švelninimo priemones, kurių įgyvendinimas nuolat stebimas, arba atšaukiant paramą ar atsisakant atlyginti žalą. Viena EKA pranešė, kad tam tikrų sandorių stebėsenos etape buvo nukrypta nuo sutartų veiksmų ir tarptautinių standartų ir kaip ji kiekvienu konkrečiu atveju nustatė priemones.

(d) Dėmesys kovos su klimato kaita tikslams

2022 m. dauguma valstybių narių ne tik taikė EBPO susitarime nustatytas su klimatu susijusias sektorių taisykles, bet ir priėmė specialias klimato politikos priemones, taikytinas jų EKA.

2022 m. kovo 15 d. išvadose dėl eksporto kreditų Europos Sąjungos Taryba paskelbė apie valstybių narių ketinimą nacionalinėje politikoje iki 2023 m. pabaigos nustatyti savo moksliškai pagrįstus terminus, iki kurių turi būti nutraukti oficialiai remiami eksporto kreditai iškastinio kuro energetikos sektoriaus projektams, nebent esama tam tikrų aiškiai apibrėžtų aplinkybių, kuriomis laikomasi šilimo ribojimo iki 1,5 °C ir prisidedama prie Paryžiaus susitarimo tikslų. Todėl visos valstybės narės yra priėmusios arba ketina priimti naujas arba atnaujintas su klimatu susijusias politikos priemones, skirtas savo oficialiai remiamai eksporto

kreditų veiklai. Naudojant naują metinių veiklos ataskaitų šabloną, taikomą nuo 2023 ataskaitinių metų, Komisija galės surinkti išsamią informaciją apie ES EKA taikomą nacionalinę su klimatu susijusią politiką ir teikti ataskaitas apie tą politiką atliekant kitą Komisijos metinę peržiūrą, kuri apims 2023 ataskaitinius metus.

(e) Socialinis ir žmogaus teisių srities išsamus patikrinimas

Be aplinkosaugos aspekto, EBPO rekomendacijoje dėl bendrųjų principų nuo 2012 m. nustatyti bendrieji socialinio išsamaus patikrinimo principai. Joje aptariamas pagrindinis galimas su projektu susijęs socialinis poveikis, įskaitant poveikį darbo jėgai ir darbo sąlygoms (pvz., sąžiningam elgesiui, diskriminacijai, asociacijų laisvei, kolektyvinėms deryboms, darbuotojų apgyvendinimui), bendruomenės sveikatai, saugai ir saugumui (pvz., ligos poveikiui bendruomenei, apsaugos darbuotojų pasitelkimui), žemės įsigijimui ir priverstiniam gyventojų perkraustymui (pvz., fiziniam perkėlimui, ekonominiam perkėlimui), tinkamam bendradarbiavimui su susijusiomis bendruomenėmis (pvz., informacija pagrįsto konsultavimosi ir dalyvavimo procesui, skundų teikimo mechanizmui), čiabuvių tautoms (pvz., laisvo, išankstinio ir informacija pagrįsto sutikimo procesui), kultūros paveldui. Ji taip pat apima pagrindinį su projektu susijusį poveikį žmogaus teisėms, įskaitant priverstinį darbą, vaikų darbą, lyčių klausimus ir gyvybei pavojingos profesinės sveikatos ir saugos padėtį. Ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamoms grupėms.

ES EKA ataskaitose nurodyta išsamaus patikrinimo praktika yra panaši į taikomą rizikos aplinkai atveju. Visos 20 valstybių narių, teikiančių oficialią paramą, nurodo, kad laikomasi EBPO rekomendacijos dėl bendrųjų principų socialinių ir žmogaus teisių aspekto ir kad jis yra neatskiriama jų sprendimų priėmimo, išsamaus patikrinimo ir rizikos valdymo sistemų dalis. Visos jos patvirtino patikrinusios visas paraiškas, kad nustatytų, ar reikalinga socialinių ir žmogaus teisių peržiūra. Jos pranešė, kad PASPV atliktas dėl visų A kategorijos paraiškų. Kalbant apie B kategorijos paraiškas, jos nurodė, kad visi pareiškėjai pateikė pakankamai informacijos, kad būtų galima atsižvelgti į atitinkamą projekto poveikį. Valstybės narės praneša, kad jų EKA, prieš priimdamos sprendimą teikti oficialią paramą A arba B kategorijos projektams, galintiems daryti neigiamą socialinį poveikį arba poveikį žmogaus teisėms, visada vertina informaciją, gautą atlikus sandorių patikrą ir peržiūrą, panašiai kaip rizikos aplinkai atveju.

Valstybės narės nepranešė apie nuolatinio reikalavimų nesilaikymo atvejus jų išsamaus socialinių ir žmogaus teisių patikrinimo procesuose 2022 m. Viena EKA pranešė, kad tam tikrų sandorių stebėsenos etape buvo nukrypta nuo sutartų veiksmų ir tarptautinių standartų ir kad ji kiekvienu konkrečiu atveju nustatė priemones.

Ne visos ES EKA turėjo įdiegusios dalyvaujamojo konsultavimosi procesą ar susijusioms bendruomenėms skirtą skundų teikimo mechanizmą, tačiau dauguma yra juos įdiegusios. Tai nereiškia, kad konsultacijos nevyksta, nes projektų rėmėjų gali būti paprašyta įdiegti mechanizmus, neatsižvelgiant į EKA dalyvavimą, tačiau tai yra tobulintina sritis. Valstybės narės, turinčios skundų teikimo mechanizmą savo EKA lygmeniu, 2022 m. metinėse veiklos ataskaitose nepranešė Komisijai apie jokius skundus.

(f) Kovos su kyšininkavimu priemonės

Visos valstybės narės, teikiančios oficialiai remiamus eksporto kreditus, nurodo, kad laikosi EBPO rekomendacijos dėl kovos su kyšininkavimu ir dėl oficialiai remiamų eksporto kreditų. Šioje rekomendacijoje pateikiamos tikrinimo, išsamaus patikrinimo, vertinimo ir sprendimų dėl tinkamumo gauti paramą priėmimo priemonės, kuriomis siekiama atgrasyti nuo kyšininkavimo oficialiai remiamų eksporto kreditų srityje. Visų pirma tai reiškia, kad reikia

patikrinti, ar sandoriuose dalyvaujančios šalys nėra įtrauktos į daugiašalių finansų įstaigų draudimo dalyvauti procedūroje sąrašus.

(g) Tvaraus skolinimo praktika

Visos valstybės narės, teikiančios oficialiai remiamus eksporto kreditus, nurodo, kad laikosi EBPO rekomendacijos dėl tvaraus skolinimo praktikos ir oficialiai remiamų eksporto kreditų. Rekomendacija siekiama užtikrinti, kad mažesnių pajamų šalių vystymosi poreikių finansavimas būtų sutelktas šioms šalims nesukuriant pernelyg didelės skolos ateityje. Rekomendacijos laikymasis neatsiejamas nuo griežto Pasaulio banko ir Tarptautinio valiutos fondo (TVF) politikos dėl skolos ribojimo sąlygų, taikomų nelengvatiniam skolinimuisi, ir dėl tvaraus skolinimo, laikymosi. Pagal šią rekomendaciją susijusios šalys taip pat susitarė dėl svarbių skaidrumo priemonių, įskaitant informaciją Pasaulio bankui ir TVF. Daugeliu atvejų skolos tvarumo vertinimai yra bendrų šalių rizikos vertinimų, darančių poveikį EKA šalių draudimo politikai, dalis.

(h) Kita metinėse veiklos ataskaitose pateikiama informacija

Valstybės narės praneša besistengiančios užtikrinti, kad EKA veiktų kuo skaidriau, kartu užtikrinant neskelbtinos verslo informacijos konfidencialumą. Pagal EBPO rekomendaciją dėl bendrųjų principų visoje ES taikoma suderinta procedūra – tai viešas išsamios informacijos apie projektus, kurie gali daryti neigiamą poveikį aplinkai arba neigiamą socialinį poveikį, atskleidimas. EKA savo interneto svetainėse, nurodytose 2 priede, teikė visą informaciją, kurios reikalaujama pagal rekomendacijos 39 ir 41 straipsnius, t. y. svarbią *ex ante* informaciją apie A kategorijos projektus, įskaitant PASPV, ir *ex post* informaciją apie visus remiamus A ir B kategorijų projektus.

Daugelis ES EKA vykdo įmonių socialinės atsakomybės politiką, kuri paprastai apima ne tik vidaus pastangas, bet ir glaudų bendradarbiavimą su EKA klientais. Šiomis aplinkybėmis EKA vis dažniau vertina savo praktiką ir rengia savo poveikio aplinkai mažinimo planus, įskaitant anglies dioksido išmetimo rodiklio skaičiavimą.

4. EKA atitiktis Sąjungos tikslams ir įsipareigojimams

Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 3 straipsnyje išvardyti bendrieji Europos Sąjungos tikslai; 21 straipsnyje nustatyti Sąjungos išorės veiksmų principai ir tikslai. Kaip nurodyta ES sutarties 3 straipsnio 5 dalyje, palaikydama santykius su platesniu pasauliu, Europos Sąjunga „prisideda prie [...] tvaraus planetos vystymosi, tautų tarpusavio solidarumo ir pagarbos, laisvos ir sąžiningos prekybos, skurdo panaikinimo ir žmogaus, ypač vaiko, teisių apsaugos, taip pat prie griežto tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijos principus, laikymosi ir jos plėtojimo.“ Dėl ES bendros prekybos politikos, nuoroda į Sąjungos išorės veiksmų principus ir tikslus pateikta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 206 straipsnyje ir 207 straipsnio pirmoje pastraipoje.

Europos Parlamentas paragino Komisiją pateikti pareiškimą ir nurodyti, ar valstybės narės, teikdamos oficialiai remiamus eksporto kreditus, laikosi ES tikslų ir įsipareigojimų. Komisija parengė metinę apžvalgą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1233/2011. Komisijos apžvalga, kaip tokia, grindžiama valstybių narių pateiktomis metinėmis veiklos ataskaitomis ir negali būti laikoma išsamia.

Komisija mano, kad turima informacija rodo, jog su oficialiai remiamais eksporto kreditais susijusi veikla Europos Sąjungoje atitinka ES sutarties 3 ir 21 straipsnius. EBPO

rekomendacijose nustatyta valstybių narių eksporto kreditų programų valdymo sistema. Remdamosi tomis rekomendacijomis ir atsižvelgdamos į ES tikslus, valstybės narės taip pat nustato savo politiką. Kalbant apie atitikį tarptautiniams įsipareigojimams ir įsipareigojimams pagal ES konkurencijos teisę, 2022 m. Pasaulio prekybos organizacijoje nebuvo sprendžiami jokie ginčai, susiję su ES valstybių narių eksporto kreditų veikla, o Komisija negavo jokių skundų dėl galimų ES reglamentavimo pažeidimų, susijusių su ES EKA.